

NOTAT

28-06-2011

Sagsnr.
2010-181082

BAGGRUND FOR JUSTERING AF RETNINGSLINJER FOR GADEHANDEL
OG MARKEDER I KØBENHAVN

Dokumentnr.
2011-466233

Sagsbehandler
Mikkel Halbye
Mindegaard

Indhold

Vision: Byliv skaber vækst og tryghed	2
Udfordringer vi gerne vil bidrage til at løse	2
Ny næringslov.....	2
Hvad må sælges fra mobile salgsvogne?.....	3
Nuværende ordninger.....	4
Faste stader	4
Konsekvenser på stadeområdet af ny næringslov	4
Forvaltningen anbefaler.....	4
Mobilt gadesalg	5
Konsekvenser for det mobile gadesalg som følge af ny næringslov	6
Forvaltningen anbefaler.....	6
Flere fleksible muligheder.....	6
Markeder	7
Faste markeder	7
Nye muligheder.....	8
Målsætninger	10
Forvaltningen anbefaler.....	10
Grænseflader til andre forvaltninger	10
Oversigt og ordliste.....	11
Oversigt over Teknik- og Miljøforvaltningens forslag:	12
Ordliste	13

Byliv

Islands Brygge 37
Postboks 445
2300 København S

Telefon
3366 3424

E-mail
Z14N@tmf.kk.dk

Vision: Byliv skaber vækst og tryghed

Visionen er et København med et varieret og levende handelsliv. Hertil kan velfungerende gadehandel og markeder bidrage såvel økonomisk, socialt og kulturelt - til hele byen – og dermed være med til at skabe tryghed, integration og vækst gennem mere levende byliv.

Udfordringer vi gerne vil bidrage til at løse

Brugt aktivt i fx særligt udsatte områder eller til at promovere fx økologi og bæredygtighed, vil denne indsats desuden kunne bidrage til at løse en række andre af byens udfordringer:

- Øge beskæftigelsen ved at stimulere handel og iværksætteri.
- Fremme social integration på tværs af byen.
- Synliggøre og promovere indsatser inden for fx økologi, iværksætteri, integration mv. og dermed skabe gode eksponeringsmuligheder for kommunens indsatser.

Ny næringslov

Folketinget har vedtaget en ny næringslov, der træder i kraft 1. januar 2012. Grundlæggende vil den liberalisere almindelig handel, så der bl.a. vil kunne sælges mange flere typer varer fra fleksible/mobile salgssteder – kaldet *Omførsel* - idet kravet om fast forretningssted bortfalder. Det kan være fra mobile vogne eller stader, men det kan for så vidt også være fra midlertidige lokaler eller ved Home Parties.

Teknik- og Miljøforvaltningen ønsker at bruge denne anledning til at skabe en sammenhængende strategi på området. Med lovændringen vil der blive langt flere muligheder for at skabe dynamiske salgssteder på kommunens veje og pladser til gavn for iværksættere og

handelsdrivende, og ikke mindst vil der kunne udvikles et endnu mere varieret og spændende handelsliv til glæde for alle københavnere og besøgende i byen, der vil opleve øget konkurrence og udbud.

Formålet med at fjerne kravet om fast forretningssted fra lovgivningen er at give mulighed for, at personer med iværksætterånd, kreativitet og initiativrigdom, lettere kan realisere deres ideer og dermed være med til at skabe økonomisk vækst. Det kan dreje sig om personer, der ikke har særlige økonomiske midler, eller som af forskellige årsager har svært ved at agere i det almindelige arbejdsmarked.

Gadehandel kan være med til at skabe byliv i bydele, hvor bylivet ikke er særligt veludviklet (jf. bylivsregnskabet), herunder ikke mindst i udsatte byområder. Byliv bidrager i høj grad til at øge kvaliteten af livet i en bydel og medvirker til at skabe tryghed og trivsel. Et øget omfang af gadehandel kan desuden bidrage til at løse nogle af byens øvrige udfordringer:

- Øge beskæftigelsen ved at stimulere handel og iværksætteri.
- Fremme social integration på tværs af byen.

Hvad må sælges fra mobile salgsvogne?

Hidtil har man kun kunnet sælge almindelige dagligvarer via mobil gadehandel – altså varer, der forsvinder ved forbrug. Men med den nye næringslov vil også salg af udvalgsvarer blive tilladt.

Udvalgsvarer er varer, der bliver ved med at eksistere samtidig med brugen, og som først går til grunde efter en nedslidning over en længere periode f.eks. tekstiler og isenkram. Det vil dog stadig ikke være tilladt at sælge engrosvarer via denne ordning, og heller ikke salg af tjenesteydelser f.eks. salg af telefonabonnementer er omfattet.

Varer med særlige restriktioner som tobak, slik og alkohol vil heller ikke kunne sælges som omførselssalg.

Til gengæld omfattes alle former for detailsalg, uanset om det sker fra et midlertidigt eller et fast udsalgssted, og uanset om det foretages fra en butik, en bod eller en vogn, der kører fra sted til sted. Også salg på markeder, udstillinger, messer mv. er omfattet af loven.

En væsentlig undtagelse er, at der ikke må ske salg af udvalgsvarer fra mobile udsalgssteder fra bymidter og bydelscentre, medmindre der er tale om salg af varer, der relaterer sig til et arrangement af kortvarig karakter, såsom et sportsstævne, en koncert el.lign. Bymidter og bydelscentre er defineret i Planloven.

Med udvidelsen af omførselsbegrebet til også at omfatte udvalgsvarer forudser vi en samlet stigning i antallet af ansøgninger om tilladelse til både mobilt gadesalg og faste studepladser i København.

Nuværende ordninger

- **Faste stader:** Fx pølsevogne og grøntstader. Betaler en månedlig afgift.
- **Mobilt gadesalg:** Er vokset frem de seneste år. Fx kaffeknallerter, pandekagevogne, salg af kildevand fra ladcykler mm. Betaler en halvårlig afgift i Indre By samt parker.
- **Markeder:** Behandles i forvaltningen som arrangementer. Herunder årligt tilbagevendende markeder som Det Internationale Marked, Kræmmermarkeder og ugentlige loppemarkeder. Også Torvedage på fx Valby Tingsted behandles som et arrangement. Betaler ingen afgift til kommunen.

Faste stader

De faste stadepladser i København søges i dag for en treårig periode, hvorefter pladsen genopslås. Dette gælder dog ikke pølsevognene, som har deres egen ordning, hvor stadeholderen har tilladelsen til han/hun bliver 70 år. Ledige pladser opslås løbende på vores hjemmeside med en ansøgningsfrist på typisk en måned og opstart derefter.

Der betales en månedlig afgift, som afhænger af, hvor i byen pladsen er, og hvad der sælges fra stadet. Et stade i zone 1 på 6 m² vil således maksimalt skulle betale 7.278 om måneden (tilberedt mad), og i zone 4 vil et stade på 6 m² skulle betale 1.008 kr. om måneden (tilberedt mad) i 2011 priser.

Konsekvenser på stadeområdet af ny næringslov

Som følge af den nye næringslov forudser forvaltningen, at der vil blive en efterspørgsel på faste stadepladser for udvalgsvarer.

Forvaltningen anbefaler

Forvaltningen arbejder allerede løbende på at udpege nye stadepladser, hvor det er muligt i forhold til fremkommelighed og rentabilitet. Som følge af den nye næringslov forudser forvaltningen,

at der vil blive en vis efterspørgsel på at kunne sælge udvalgsvarer fra offentlig vej.

Derfor anbefaler Teknik- og Miljøforvaltningen, at forvaltningen løbende skal udbyde nye faste stadepladser for udvalgsvarer uden for bymidter og bydelscentre på samme måde, som det sker i dag for stadepladser med. Forvaltningen vil bruge de samme prioriteringskriterier: **Sundhed, økologi variation og innovation** som bruges ved vurdering af ansøgninger til stadepladser i dag. Forvaltningen vil selv aktivt arbejde på at identificere sådanne nye stadepladser, ligesom man vil lade interesserede selv foreslå steder, der herefter vil blive vurderet på samme måde som hidtil

Forvaltningen anbefaler, at afgiften på nye stader til udvalgsvarer udformes på samme vilkår som den nuværende afgiftsstruktur for tilberedt mad.

Forvaltningen anbefaler ikke, at man tillader salg fra parkerede køretøjer, der har karakter af faste pladser. Dels vil det være konkurrenceforvridende overfor de almindelige stadeholdere, og dels vil det lægge beslag på et ikke kontrollerbart antal parkeringspladser.

Mobilt gadesalg

Mobilt gadesalg hører også til i kategorien omførsel, der hidtil af Erhvervs- og Selskabsstyrelsen er blevet defineret ved, at varerne ikke sælges fra et fast forretningssted, men derimod fra et midlertidigt udsalgssted.

Den nuværende ordning med mobilt gadesalg i København indeholder den type gadesalg, som typisk finder sted fra kaffeknallerter, pandekagevogne, ladcykler mv. Altså små mobile vogne, der flytter sig fra sted til sted i løbet af en dag. Det tager ca. 3 uger at få en tilladelse til mobilt gadesalg i København.

For mobilt gadesalg i Indre By og parkerne opkræves en afgift. Afgiften for at få tilladelse til mobilt gadesalg i Københavns Indre By eller Københavns Kommunes parker udgør i 2011 11.280 kr. pr halvår. Tilladelsen gælder kun mobilt gadesalg på offentligt vejareal, og den gælder for hhv. 1. halvår (1. januar – 30. juni) eller 2. halvår (1. juli – 31. december). Der skal genansøges for 2. halvår, da tilladelsen ikke fornyes automatisk. Tilladelsen til salg i Ydre By er gratis. Der kan søges om tilladelse løbende, hvilket medfører en relativ stor administrativ byrde hele året.

Konsekvenser for det mobile gadesalg som følge af ny næringslov

Da langt det meste af Indre By er defineret som Bymidte eller Bydelscenter, der er undtaget for lempelserne, skønnes den nye næringslov ikke at få større betydning for det mobile gadesalg i Indre By. Næsten al mobilt gadesalg foregår i dag i Indre By.

Erfaringerne fra andre lande bl.a. Sverige er, at der er marked for salg af take-away mad i boligområder og forvaltningen har også fået henvendelser herom. Det kan bedst sammenlignes med en Hjem-Is bil, der sælger pizzaer eller anden take-away mad.

Forvaltningen anbefaler

Forvaltningen anbefaler, at man – udenfor Indre By - udvider den nuværende ordning for mobilt gadesalg og tillader salg fra lovligt parkerede køretøjer, der ligesom det øvrige mobile gadesalg har pligt til at flytte sig rundt med høj frekvens (minimum hver time). Det anbefales dog kun, at dette gælder uden for Sørerne/Christianshavns Vold, da det i Indre by i alt for høj grad vil belaste fremkommeligheden og lægge beslag på parkeringspladser.

Det er forvaltningens anbefaling at mobilt gadesalg med varer, der skønnes at fordrer et fast forretningssted ikke skal tillades, da det vurderes at det vil belaste fremkommeligheden. Baggrunden herfor er en væsensforskel i handelsmønstret for henholdsvis dagligvarer og udvalgsvarer. Det er forvaltningens klare vurdering, at salg af udvalgsvarer i høj grad fordrer en fast plads, hvor kunderne ved, at bestemte typer varer findes. Derfor vil salg af udvalgsvarer som udgangspunkt blive henvist til faste stader.

Flere fleksible muligheder

Forvaltningen ønsker at gøre den nuværende ordning med de faste stader endnu mere fleksibel, sådan at det gøres endnu tydeligere, at:

- det er muligt at have sit stade på deltid (som også flere af pølsestaderne har det).
- der kan opereres med midlertidige stadepladser, hvor der udstedes tilladelse for en kortere periode end de nuværende 3 år. Det kan f.eks. være for 4 måneder af gangen.
- der kan tildeles stadeplads på en fast ugedag i en længerevarende periode (ligesom fx fiskebilerne).

For at kunne tilbyde de erhvervsdrivende den bedst mulige betjening og håndtere mere fleksible ordninger vil det være nødvendigt at indføre et elektronisk ansøgningsystem til booking og betaling i

lighed med det system, som forvaltningen i dag bruger ved ansøgning om arrangementstilladelser.

Positive effekter af et elektronisk ansøgningssystem til stader og mobilt gadesalg:

- Hurtigere sagsbehandlingstid til glæde for erhvervsdrivende og borgere.
- Ressourcebesparelser, da det bliver nemmere at håndtere administrativt og dermed øger effektiviteten.
- Sagsbehandlingsoverblik, hvormed det bliver lettere at søge og få tilladelsen.

Markeder

København har de senere år tiltrukket flere forskellige typer af markeder, som på hver sin måde beriger og inspirerer byen. Indtil videre bliver markederne behandlet som andre typer af arrangementer, og de låner således Kommunens pladser kvit og frit. Disse ofte tilbagevendende store markeder opererer alle med et tema, der tegner markedets profil som f.eks. økologi, og som ofte giver omtale i såvel de lokale som de nationale medier. Markeder med et overordnet tema, er bl.a. Det internationale marked, Økologiske Torvedage i Valby, Farmers Market i Jægersborggade, Italiensk marked ved Thorvaldsens museum m.v. Hertil kommer de ”gamle” loppemarkeder f.eks. ved Gammel strand og Assistens Kirkegården

Der er mulighed for at få flerårige tilladelser til de gamle traditionelle loppemarkeder. Nye loppemarkeder, der ikke er tilbagevendende, følger den normale ansøgningsprocedure. Større markeder kræver ofte en del arbejde og koordinering med bl.a. renhold. Ansøgninger følger den normale procedure, men denne kan sagtens tage længere tid end ved almindelige arrangementer.

Faste markeder

Der har i en lang årrække ikke været nogen faste daglige markeder, der fungerer året rundt som en integreret del af handelslivet i København. De ugentlige markeder på Valby Tingsted og i Jægersborggade, der finder sted på lørdage henover sommeren, har stadig karakter af arrangementer.

Med åbningen af Torvehallerne på Israels Plads med tilhørende udendørsstader får København nu et bud på et dagligt marked med karakter af et Farmers Market. Da det finder sted på privat grund og

kommunen er derfor ikke involveret i hverken drift eller tilladelser. Det hilser vi velkommen og glæder os til at følge udviklingen af.

Nye muligheder

I andre byer, der kan sammenlignes med København, er der en udbredt markedskultur, der bidrager til det lokale handelsliv. Disse markeder fungerer som by-attraktioner, der trækker såvel borgere fra andre dele af byen, som besøgende udefra, til.

I Amsterdam fx, har de 2 største markeder *Dappermarkt* og *Albert Cuyp Markt*, hver, over 200 stader – 6 dage om ugen, mandag-lørdag. Hertil kommer en lang række mindre markeder fordelt over ugen. Markedsordningen i Amsterdam hviler i sig selv, således at stadesafgifterne dækker udgifter til ensartede stader, administration og til kommunale torvemestre – *Marktmeister*, der sørger for den daglige drift på stedet.

Dappermarkt, Amsterdam – på en regnvejrsdag

Den nye næringslov giver mulighed for at etablere egentlige gademarkeder, som ikke bare sælger dagligvarer, (der forsvinder ved forbrug) men også udvalgsvarer fx tekstiler, isenkram og køkkentøj. For at udnytte mulighederne i næringsloven bedre vil forvaltningen undersøge grundlaget for at iværksætte markeder – og dermed erhvervs muligheder - i særligt udsatte kvarterer, for at styrke muligheden for beskæftigelse og selvforsørgelse. Desuden vil sådanne markeder kunne styrke integrationen og bl.a. give nye muligheder for både social integration og beskæftigelse for ufaglærte borgere fx kvinder med anden etnisk baggrund end dansk.

De faste markeder vil medvirke til at skabe et mere attraktivt og alsidigt byliv, som vil få flere til at opholde sig i og bruge byrummet. Det kan få særlig betydning i bydele, hvor der i dag ikke er så meget byliv.

Muligheden er også, at sådanne markeder vil kunne fungere som byattraktioner, der vil kunne tiltrække besøgende fra hele byen. Markederne fungerer desuden som udrugningssted for iværksættere og små forretninger grundet de relativt lave omkostninger, der er forbundet med at have en studeplads.

Forvaltningen vil søge en løsning, hvor det æstetiske udtryk ikke bliver alt for rodet. Dette gøres ved at få ensartede stader, der fx stilles op af et privat firma ved dagens begyndelse og tages ned igen umiddelbart efter, markedet er lukket. Denne model fungerer i Amsterdam. Dermed er kommunen hverken involveret i det praktiske eller økonomiske. Lejen for stedet betales via studeafgiften, ligesom renhold af pladsen finansieres via studeafgiften.

Grønthandler udvider butikken

Når det gælder opbakning blandt det lokale handelsliv, er det væsentligt at fremhæve de erfaringer, der findes fra udlandet. Erfaringerne viser, at et marked tiltrækker flere kunder, også til de eksisterende butikker, hvilket er en tendens, som også allerede synes at vise sig omkring Torvehallerne på Israels Plads. Markedet kan også være en mulighed for lokale butikker til at udvide konceptet - eller bare pladsen - ved at have en markedsstand i forbindelse med butikken.

Målsætninger

- Det er afgørende, at et fast marked i København bliver forankret i sit lokalområde. Derfor vil etableringen og evalueringen bl.a. tage udgangspunkt i en lokal følgegruppe.
- Et marked skal bidrage positivt til bylivet. Dette vil blive evalueret ud fra kriterier og metoder som i Bylivsregnskabet.
- Et marked skal være selvfinansierende og dermed som minimum udgiftsneutralt for kommunen.

Dappermarkt, Amsterdam – 220 stader, mandag-lørdag året rundt

Forvaltningen anbefaler

Forvaltningen anbefaler, at man i samarbejde med lokaludvalg områdefornyelserne og lokale handelsforeninger, på forsøgsbasis, etablerer pilotprojekt med gademarked, hvor man tager hensyn til de lokale forhold. Forsøget vil maksimalt løbe i to år og vil blive evalueret efter ét år. En fortsættelse af ordningen vil blive genfremlagt for udvalget inden udløbet af forsøgsperioden. Forsøget vil være selvfinansierende gennem stadeafgifter.

Grænseflader til andre forvaltninger

Forsøget vil ikke betyde inddragelse af parkeringspladser – dog vil det være muligt at benytte parkeringspladser til formålet i dagtimerne, så man fx indfører en flex-parkeringsordning, hvor beboernes parkeringsbehov udenfor den normale arbejdstid stadig tilgodeses. Det

vil Center for Trafik i givet fald gå i dialog med Center for Parkering om.

Da detailhandlen generelt reguleres i Kommuneplanen og Økonomiforvaltningen, vil der være behov for tæt koordinering mellem forvaltningerne, hvis der etableres markeder, der vokser til stort format. Det vurderes på baggrund af drøftelser med Økonomiforvaltningen ikke at være problematisk at etablere et forsøg, der vil kunne afsøge mulighederne.

Striber og symboler anviser opstilling og færds

Positive effekter ved at etablere markeder i særligt udsatte områder:

- Stimulering af handel og iværksætter i byen
- Øget mulighed for beskæftigelse og selvforsørgelse
- Fremme af social integration lokalt og på tværs af byen

Oversigt og ordliste

Nedenfor vises en oversigt over hidtidig praksis, i København for tilladelser til gadehandel. Desuden viser oversigten, forvaltningens forslag til, hvad der fremover skal være tilladt, samt hvad der ikke skal være tilladt. Når det i oversigten angives, at visse former for salg ikke

skal tillades i bymidter og bydelscentre, skyldes det, at disse er undtaget herfor i Næringsloven.

Oversigt over Teknik- og Miljøforvaltningens forslag:

	Mobilt gadesalg	Stader	Markedspladser
Tillades som hidtil	Salg af dagligvarer fra cykler, trækvogne og knallerter (i praksis mad & drikke)	Faste og fleksible stader med salg af dagligvarer (i praksis mad, drikke, blomster frugt og grønt)	Lejlighedsmarkeder med dagligvarer (i praksis mad, drikke, blomster, frugt og grønt) fx Farmers Market Loppemarkeder Kræmmermarkeder
Tillades fremover	Salg af dagligvarer fra registrerede motor-køretøjer udenfor Indre By (i praksis mad & drikke)	Salg af udvalgsvarer udenfor Indre By. Fleksible stader med salg af udvalgsvarer udenfor Indre By (for korte perioder, eller enkelte ugedage mm.)	Faste markedspladser med udvalgsvarer og dagligvarer <i>Oprettes som forsøg</i>
Tillades fortsat ikke	Salg af udvalgsvarer i Indre By (Ikke muligt ifølge næringsloven) Salg af udvalgsvarer uden for Indre By tillades ikke generelt , idet et konkret skøn vil afgøre om varesortimentet fordrer et handelsmønster, der vil skabe fremkommelighedsproblemer Salg af dagligvarer fra registrerede motor-køretøjer, indenfor Indre By (Undtaget er fiskebiler, der hører under en særordning)	Salg af udvalgsvarer i Indre By. (Ikke muligt ifølge næringsloven) Fleksible stader med salg af udvalgsvarer i bymidter og bydelscentre (Ikke muligt ifølge næringsloven) Salg fra langtidsparkerede motorkøretøjer (Undtaget er fiskebiler, der hører under en særordning)	

Ordliste

- **Faste stader:** Et stade er en forretning som drives udendørs på en plads eller en vej. Fx pølsevogne og grøntstader. Betaler en månedlig afgift i forhold til størrelse, placering i byen og sortiment.
- **Fleksible stader:** Stadepladser, der benyttes fleksibelt, fx på udvalgte ugedage eller begrænsede tidspunkter fx om morgenen til kaffe
- **Mobilt gadesalg:** Salg fra kaffeknallerter, pandekagevogne, ladcykler mm. Københavns Kommune giver tilladelse til særlig råden over vej. Kommunen opkræver en halvårlig afgift i Indre By samt parker.
- **Dagligvarer:** Varer, der forsvinder ved forbrug, fx mad, drikke og vaskepulver.
- **Udvalgsvarer:** Varer der ikke forsvinder ved forbrug, men kun ved nedslidning, fx tekstiler og isenkram